

A hangverseny-élmény összetevői

Components of the concert experience

ÖSSZEFOGLALÁS:

Ez a tanulmány a rendszeresen komolyzenei koncerteket látogatók hangversenyélményébe és annak pszichológiai hátterébe enged betekintést különös tekintettel a motivációra és az örömforrásra. A vizsgálati mintát 36 fő (12 férfi és 24 nő) alkotta, átlagos életkoruk $41,58 \pm 15,47$ év.

Célkitűzés: A kutatás kvalitatív módszer alkalmazásával tárja fel a hangverseny-látogatás mögött húzódó motívumokat. Ez

a megközelítés sokkal változatosabb információval szolgál, mint a kvantitatív megközelítés.

Eredmények: Az eredmények arra engednek következtetni, hogy a hangversenyre járók legfőbb motivációja az öröm és a boldogság átélése a zenehallgatás során, valamint a nyugalom megtapasztalása, mely velük marad a hangversenyt követő hetekben, hónapokban is.

Kulcsszavak: hangverseny, öröm, zenei élmény, szellemi rekreáció

ABSTRACT:

This study provides an insight into the concert experience of regular attendees of classical music concerts and its psychological background, with a special focus on motivation and source of pleasure. The study sample consisted of 36 participants (12 men and 24 women) with an average age of 41.58 ± 15.47 years.

Aim: The research uses a qualitative

method to explore the motives behind concert-going. This approach provides much more information than the quantitative approach.

Results: The results suggest that the main motivation for concert-goers is to experience joy and happiness while listening to music, and to experience a sense of calm that stays with them in the weeks and months following the concert.

Keywords: concert, pleasure, musical experience, spiritual recreation

BEVEZETÉS

A művészet már jóval azelőtt létezett, mielőtt az ember tudatában lett volna (Bálványos, 2003).

A zene történetét nem lehet elválasztani az emberiségétől, kezdetektől fogva része az emberek mindennapjainak. Jelen van az ünnepnapokon, születésnél, halálánál, és jelen van a hétköznapokban. Már szinte ősidőktől ritmust adott a közösen végzett fizikai munkának, ott volt a vadászatra készüléskor, gyermekek altatásában, gyógyításnál. A fül tulajdonképpen egy „lélek kapu”. Magzati korban ugyanis a külvilág ingereinek 90%-át szolgáltatja az agy számára, egyaránt reagál az egyensúlyváltozásra, a hangingerekre, a ritmusra és az egyetlen szerv, mely nem rendelkezik záróizmokkal (Bagdy, 2002). Kodály Zoltán úgy fogalmaz: „Vannak a léleknek régiói, amelyekbe csak a zene világít be.” (Kodály, 1964. 156. o.) Az életnek és a zenének a természetes összefonódása a nyugati zenetörténetben ezer évig fennállt (Harnoncourt, 1988).

A zene megtalálható az élet szinte minden területén, hallhatjuk bevásárlóközpontokban, edzőtermekben, liftekben, illetve filmek háttérben is. A filmzenei élmények egyedi kiteljesedése alternatív mozi helyszíneken is megvalósulhat,

mint az autós és kertmozi, vagy a rooftop cinema (Gósi – Magyar, 2019), ám ún. filmzenei koncerteken koncentráltabb impulzus érheti a látogatókat.

A zene hatásait egész kis kortól kutatják. Újszülötteknél megfigyelték, hogy a zene hatására, mind a pulzusuk, mind a mozgásuk egyaránt fokozódik. Újszülött-intenzívosztályon észlelték, hogy a zene kedvező hatást gyakorol az oxigén saturációra, a légzésre és a pulzusra, ezenfelül csökkentheti a stressz szintet (Árvaayné Nezvald, 2012). A zenének teljesítménynövelő hatása van, javítja a fizikai teljesítményt azáltal, hogy vagy késlelteti a fáradtságot, vagy növeli a munkaképességet. Jellemzően ez a hatás a vártnál magasabb szintű kitartást, energiát, teljesítőképességet vagy erőt eredményez (Karageorghis – Priest, 2012, Szabó et al., 2009).

Jelen kutatás során arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a rendszeresen hangversenyre járókat mi motiválja, miért hoznak áldozatot (idő, fáradtság, utazás, belépő vásárlás), mennyivel ad többet a hangverseny élménye az otthoni zenehallgatásnál. Kíváncsi voltam továbbá, hogy milyen érzéseket élnek át a hangversenyeken, mennyi időre tölti fel őket ez az élmény, és milyen gyakran vesznek részt komolyzenei koncerteken.

Szerző:
DR. HABIL. MAYER KRISZTINA
Habilitált egyetemi docens
Miskolci Egyetem Egészségtudományi Kar
efkmayer@uni-miskolc.hu
Kutatási terület: sporttudomány és pszichológia (kockázatkereső magatartás személyiséglélektani háttere; szenzoros élménykeresés; túlzott életmódossága és egészségi állapota; szabadidősportok motivációja, lelki háttere)

Szerző / rovat szerkesztő:
DR. MAGYAR MÁRTON
Egyetemi adjunktus
ELTE Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet
1117 Budapest, Prielle Kornélia út 47-49. IT Campus
F épület, 3. emelet
magyar.marton@ppk.elte.hu
Kutatási terület: animáció, turizmus, szellemi rekreáció, szakmai tercier oktatás
Fotó: Hámori Zsófia

MÓDSZEREK

Kutatási módszer

A kérdőív bemutatása: A résztvevők információt adtak nemükről, életkorukról, beszámoltak arról, hogy mióta és milyen rendszerességgel járnak hangversenyre. A kérdések fókuszában az állt, hogy mi motiválja őket, mi a fő örömforsó a hangversenyek alkalmával.

A kérdőívek elemzésének módszere tartalomelemzés volt. A tartalomelemzés a beavatkozásmentes vizsgálati eljárások csoportjába tartozik. Lehetőséget nyújt a mélyebb, rejtett üzenetek, összefüggések feltárására. A módszer azon az eljárás alapul, hogy a kutatás során meg kell határozni elemzési egységeket és ezeket kategóriákba kell sorolni. A kvalitatív tartalomelemzés esetében a kódolás nem előre meghatározott kategóriák szerint történik, hanem ezek a kategóriák az elemzés folyamatában alakulnak ki (Mayer, 2017).

Vizsgálati személyek: Keresztmetszeti online kérdőíves vizsgálatot végeztem 2023 februárjában. A vizsgálatba azok a hangverseny látogatók kerültek be, akik legalább évente 5 hangversenyen vesznek részt és minimum 5 éve. A vizsgálati személyeket közösségi média csoporton keresztül kerestem fel. A vizsgált személyek a kérdőív elején hozzájárulásukat adták a felmérésben való részvételhez. A vizsgálati minta 36 főből áll (12 férfi és 24 nő), átlagos életkoruk 41,58 ± 15,47 év. A legidősebb vizsgálati személy 73 éves, a legfiatalabb 15 éves.

A vizsgálati személyek leíró statisztikai adatait az 1. táblázat mutatja be.

EREDMÉNYEK

A hangverseny látogatók motivációjára vonatkozó eredmények:

A „Miért jár hangversenyre? Mit szeret benne? Mennyivel ad többet az otthoni zenehallgatásnál?” kérdéskör kapcsán az élő zene varázsa, hangulata volt a legvonzóbb a zeneszeretők számára a hangversenyekben.

Átlag (SD) és gyakoriság	Vizsgálati személyek
Minta nagysága	36
Átlagos életkor (év)	41,58 ± 15,47
férfi : nő arány (%)	33,33 : 66,66
Hangverseny látogatással töltött évek száma	22,91 ± 13,10
Évente hangversenyen töltött napok száma	9 ± 9,62

1. táblázat: A vizsgálati személyek leíró statisztikai adatai / Table 1: Descriptive statistical data of the test subjects. **Forrás/Source:** Saját felmérés és szerkesztés, 2023 / Own survey and redaction, 2023

- „Kikapcsol, elvarázsol” 45 éves nő
- „Az élő zene kikapcsol.” 43 éves férfi
- „Az élő zene varázsát szeretem.” 50 éves férfi
- „A koncertélmény, az élő zene, az előadóterem utánózatlan hangzása és megjelenése miatt. Szinte mindig szól a zene, a tevékenységeimet kíséri, a koncerten viszont csak önmagában a zenére koncentrálok. Hosszú idő után is emlékszem az ott hallott zenék kapcsán kialakuló érzésekre.” 31 éves férfi
- „A hangversenyben van valami élő. Semmiképpen sem steril, mint egy stúdiófelvétel. Az otthoni zenehallgatásnál is előnyben részesítem a koncertfelvételeket.” 40 éves nő
- „Az élőben történő előadás varázsa teljesen más, a művészek közelsége más élményt nyújt.” 63 éves nő
- „Más a hangulata egy hangversenynek. Van benne egy különlegesség, ünnepélyesség, az ember szép ruhában megy, és készülni kell rá, lélekben is, és az élmény is nagyobb és közvetlenebb.” 73 éves nő

A társaság, az emberi kapcsolatok is szerepet játszanak, mint motiváló tényező.

- „A társaság miatt is járok.” 39 éves nő
- „A fiam zenél, ezért járok hangversenyre sokat.” 41 éves nő
- „Korábban szereplőként jártam, mostanában a gyerekeimet nézem meg.” 38 éves nő
- „Jó érzés hangversenyekre járni, mert találkozhatok más zenészekkel és tudok tőlük tanulni.” 15 éves fiú

A „Mit érez, mikor zenét hallgat egy hangversenyen?” kérdésre a leggyakoribb válasz az öröm, a boldogság és a nyugalom érzése volt.

- „Örömet és boldogságot érzek. Teljesen elmerülök a zenében, sokszor még a szememet is becsukom, és csak élvezem az élőzenét.” 45 éves nő
- „Örömet, felszabadultságot, boldogságot érzek.” 73 éves nő
- „Eufóriát érzek.” 50 éves férfi
- „A teljes figyelmemet leköti, háttérnek nem is tudok zenét hallgatni. Vagy zenét hallgatok, vagy mást csinállok.” 40 éves nő
- „A zene természetétől, műfajától függ: megnyugvás, izgalom, zaklatottság, lebegés...” 63 éves nő
- „Hogy jókor vagyok jó helyen. Hogy nem velem van a baj, ha a rádió pop slágerek nem elégitenek ki.” 39 éves nő
- „Kiszámíthatóságot érzek, ellazít, nyugodtabb leszek.” 31 éves férfi
- „Nyugtatóként hat rám.” 43 éves férfi
- „Nyugalmat érzek.” 41 éves nő
- „Jó érzéssel tölt el.” 38 éves nő
- „Meggzűnik a világ.” 15 éves fiú

Kíváncsi voltam, hogy ezek az érzések mennyi ideig maradnak fenn. A „Mennyi időre tölti fel egy-egy hangverseny?” kérdésre a néhány naptól, néhány hétig, hónapig válaszok voltak a leggyakoribbak, de megjelent ennél jóval hosszabb idő is.

- „Több napra, de akár hetek, hónapok múlva is tudok rólok élménybeszámolót tartani, ha megfogott benne valami.” 40 éves nő
- „Van, ami egy életre.” 50 éves férfi

MEGBESZÉLÉS

A tanulmány a legalább 5 éve, évente minimum 5 hangversenyen részt vevő zeneszeretők hangverseny-látogatási motivációját tárta fel. A hangversenylátogatók fontos motivációs tényezője a közösség, a hasonló érdeklődésű emberek alkotta csoporthoz tartozás élménye. Ez a tényező nemcsak a szellemi rekreáció esetén fontos, hanem a fizikai rekreáció esetén is.

A közösséghez tartozás élménye és szükséglete alapvető, a közösen végzett örömszerző tevékenység öröme fokozottabb, az egyedül végzethez képest. A zenehallgatók többsége számára a hangverseny élménye örömet, boldogságot, nyugalmat ad.

Az élő zene elvarázsolja őket és egyfajta valóságtól távoli, idilli állapotba hozza a lelküket. Hasonlóan hangsúlyos motivációs tényező az öröm sok más rekreációs tevékenység esetében is.

Örömet ad a túrázás (Mayer, 2021) a rendszeres tornázás (Mayer, 2022.a) az úszás (Mayer, 2022.b) és a síelés is (Mayer, 2023).

Magyar (2016) alapján a természeti környezetben történő koncertek esetén akár például a naplemente, vagy a természet hangjai, keveredve a koncertzene hangszerhangjaival egyedi élményhatást eredményezhet.

A koncertek által keletkezett pozitív érzések napokig, hetekig, hónapokig a résztvevőkkel maradnak. Akárcsak a zenés színház kapcsán (Magyar – Gósi, 2023) további impressziók érhetik a koncertlátogatókat is a kulturális multiplikátor hatás eredményeként, több aspektusban, nem csak adott zeneszerző, zenei stílus, műfaj vagy előadóművész(ek) kapcsán.

Magyar és Gósi (2023) gondolatát továbbvive a zenei turizmus is felvirágozhat a klasszikus zene mezsgyéjén.

IRODALOMJEGYZÉK

Árvayné Nezvald, A. (2012) A zenei nevelés transzferhatásai csecsemő- és kisgyermekkorban. Képzés és gyakorlat. 10. 3-4. 117-123. o.

Bagdy, E. (2002) Hangzás, mozgás, ritmus: a muzikalitás lelki szerveződésének méhen belüli gyökerei. In: Székelyi, M. (szerk.) Hang és lélek. Új utak a zene és a társadalom kapcsolatában. Zenei nevelési konferencia. Magyar Zenei Tanács, Budapest, 43-52.o.

Bálványos, H. (2003) Esztétikai - művészeti ismeretek, esztétikai – művészeti nevelés. Balassi Kiadó, Budapest

Gósi, Zs. – Magyar, M. (2019) Alternatív mozi élmények. RECREATION. 9. 3. 30-32. o. DOI: 10.21486/recreation.2019.9.3.3

Harnoncourt, N. (1988) A beszédszerű zene. Utak egy új zeneértés felé. Editio Musica, Budapest

Karageorghis, C.I. – Priest, D.L. (2012) Music in the exercise domain: a review and synthesis (Part I). International Review of Sport and Exercise Psychology. 5. 1. 44-66. DOI: 10.1080/1750984X.2011.631026

Kodály, Z. (1964) Mire való a zenei önképzőkör? In: Bónis, F. (szerk): Visszatekintés I. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok. Zeneműkiadó Vállalat, Budapest, 154-157. o.

1. ábra: A vizsgálati személyek legfőbb motivációi a hangverseny látogatással kapcsolatban / Image 1: Main motivations of the test subjects regarding visiting concerts.

Forrás/Source: Saját felmérés és szerkesztés, 2023 / Own survey and redaction, 2023

Magyar, M. (2016) Szabadtéri kulturális programok rekreációs szerepe. RECREATION. 6. 3. 32–34. o.

Magyar, M. – Gósi, Zs. (2023) Zene, színház és élmények – avagy zenés színházi leisure. RECREATION. 13. 2. 10-15. o. DOI: 10.21486/recreation.2023.13.2.2

Mayer, A. (2017) A tartomelemzés módszere. From: <https://spssabc.hu/kutatasi-modszerek/tartomelemzes-modszere/>

Mayer, K (2021) Nem csak a húszéveseké... az erdő, avagy hosszútávú teljesítménytúrázás ötven éves kor felett. RECREATION. 11. 4. 13-17.

Mayer, K (2022.a) Lifelong torna - 60 év feletti hölgyek sportmotivációja. RECREATION. 12. 2. 14-17.

Mayer, K (2022.b) Balaton-átúszás – az örök szerelem. 50 év feletti senior úszók sportmotivációja. RECREATION. 12. 4. 8-11.

Mayer, K (2023) A síelés, mint a szabadság öröme, egy életen át. RECREATION. 13. 1. 30-32.

Szabo, A. – Balogh, L. – Gáspár, Z. – Váczi, M. – Bösze, J. (2009) The effects of fast-and slow-tempo music on recreational basketball training. International Quarterly of Sport Science, 2, 1-13.